

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Lepidoptera (fjärilar), **Familj:** *Erebidae*, **Släkte:** *Eublemma*, **Art:** *Eublemma minutata* - mjölfly (Fabricius, 1794) **Synonymer:**

Kännetecken

Mjölfly är en av vår faunas minsta nattflyarter. Framvingar är glänsande gröngrå med vita tvärband (yttre mellanfält och våglinje) och ett vitt rotfält. Ett rödbrunt tvärband utgår från framvingens bakkant till vingens mitt innerst i mellanfältet och ibland syns också en rödbrun fläck utanför mellanfältet. Några små svarta fläckar vid framvingkanterna bryter upp den jämna konturen av en nattflyvinge när fjärilen vilar. Bakvingarna är ljusgrå mot basen ljusare. Arten kan genom sin storlek förväxlas med olika arter i småfjärilsgrupperna, men framstår ändå mer som en miniatyr av ett större nattfly med robustare kropp och i vila med mer takställda framvingar. Vingspann 16-17 mm.

Utbredning och status

Mjölfly är helt knuten till förekomsten av hedblomster, *Helichrysum arenarium*. Från Skåne är arten känd sedan 1800-talet. Utbredningsområdet här är till synes uppdelat i ett västligt område från Landskrona och Borgeby till Silvåkra, Arrie och Sjöbo. Det östra och största förekomstområdet sträcker sig från Sandhammarsområdet och längs hela kusten, med korta avbrott, till trakterna av Kristianstad och Åhus. Arten förekommer idag främst vid Ravlunda, Brösarp, Maglehem och Vä, Nöbbelöv. Den har på många platser minskat markant eller möjligen försvunnit men finns ännu inom båda dessa huvudområden. Mjölfly uppvisar tidvis migrationstendenser och det är ofta oklart om dessa individer representerar närmigration eller långdistansmigration, då arten synes kunna reproducera sig under flera år på små isolerade bestånd av värdväxten. Sannolikt odlas ibland hedblomster i trädgårdar och kan då ge upphov till kortlivade etableringar av mjölfly. Arten har i perioder haft isolerade småpopulationer i Blekinge, Listerlandet 1938-1939 och igen i Sölve grustag från 2001. På Öland påträffades arten, vid Glömminge, Hult, 1978 på en lokal med hedblomster. På Öland har mjölflyet förgäves eftersökts vid ett flertal tillfällen under 1980-90-talen. Enstaka exemplar har även under tidigare perioder påträffats utanför värdväxtens utbredning i Halland, Varberg, Lindberg, Småland, Åseda (1960-talet), Öland, Hornsjön, Östergötland, Borensberg (1992) och Blekinge, Asarum. De senaste större migrationsåren har varit 1999 med fynd på två platser på norra Gotland, samt åren 2002-2003 då arten påträffades i Småland, Kristvallabrunn, på tre platser på Öland och fyra platser på Gotland. I Blekinge påträffades arten på Hasslö 2005. I Danmark har mjölfly ännu starka populationer vid Nordsjällands kust och på Djursland. Ett mindre förekomstområde är Fyns hoved. Den har försvunnit från tidigare lokaler på Östjylland, från inlandet av Själland och från Bornholm. Arten är funnen som migrant över hela landet utom i Syd- och Västjylland, nordligast på Läsö. I Finland är mjölfly endast påträffad som migrant i elva exemplar mellan 1959-1990. Världsutbredningen sträcker sig från norra Spanien, Mellaneuropa och södra Skandinavien till södra Ryssland, Armenien och Turkiet. En uppgift om förekomst i östra Sibirien, Ussuridistriktet är av äldre och osäkrare ursprung. Arten undviker Atlantkusten och saknas i Belgien, Holland och Storbritannien. I Litauen betraktas arten inte som en sällsynthet, men är endast utbredd i 4 av 45 distrikt.

Ekologi

Mjölflyets värdväxt hedblomster, *Helichrysum arenarium*, har tidigare upptagits på den svenska rödlistan och är fridlyst. Arternas gemensamma livsmiljö är torra öppna sandmarker med kortare gräsvegetation, på sandfält i inlandet och på stabiliserade sanddyner vid havet. Vid ett par tillfällen har mjölfly uppträtt talrikt i sandtäkter på Själland, i Skåne och Blekinge. Artens larver lever mellan sammanspunna blad, möjligen även minerande i stjälken, under maj och juni. I Tyskland uppges de främst leva av värdväxtens blommor och frukter. Arten uppges övervintra som antingen liten larv eller ägg. Huruvida uppgifterna om artens utvecklingsstadier är inhemska eller härstammar från Mellaneuropa framgår ej i nordisk litteratur. Mjölfly uppträder i Mellaneuropa med två generationer, men i Norden endast med en generation från första veckan i juli till mitten av augusti. Fjärilarna är huvudsakligen dagaktiva, med svärmning under sena eftermiddagen, men kommer även till UV-ljus (kanske främst vid långdistansmigration över hav). Populationerna är vanligen individtäta och ett tydligt samband finns mellan artens migrationsår och solrika, rekordvarma somrar, exempelvis 1959 och 2002.

Hot

Hedblomster uppges främst vara hotad av skogsplantering, upphörande hävd och uppodling. På Öland har arten sannolikt utrotats genom sandtäkt. Torrängarnas areal har minskat betydligt i Skåne under senare år och fjärilen har försvunnit från många områden med tidigare rikliga värdväxtförekomster. På några områden växer hedblomster idag i relativt frisk ängsmark, speciellt där topografin medger skillnader i torrhetsgrad. Den fleråriga värdväxten behöver sannolikt relativt lång kontinuitet i hävden av ängsmark, innan bestånden är tillräckligt stora för att säkerställa mjölflyets populationer från lokala utdöenden genom slumpmässiga orsaker. Upphörande bete, upplöjning och föryngring av vall samt flytgödselspridning, är idag allt oftare förekommande metoder för att öka avkastningen av slåtterängs- och betesmarker, som ur naturvårdssynpunkt lämpar sig bättre för extensivt nyttjande. Under de senaste 20 åren har floran på stora arealer ängsmark på sandjord trivialiserats inom mjölflyets kärnförekomstområde i östra Skåne.

Åtgärder

Östra Skånes stäppängar och andra torrängsmarker hyser en stor mängd rödlistade insektsarter och eventuella skyddsåtgärder bör koncentreras på de för flera arter viktigaste objekten. Generellt gäller att hävden inte bör brytas på torrängar och friska ängar med rödlistade arter. Dessa bör inte heller gödslas eller skogsplanteras. Vid kontinuerligt bete är får och getter olämpliga för upprätthållandet av hävden, speciellt när fleråriga växter utgör förutsättningen för en skyddsvärd insektsfauna. Ett relativt begränsat antal nötkreatur eller hästar ger många fjärilsarter, inklusive mjölfly, en betydligt högre överlevnadspotential.

Övrigt

Ingvar Svensson har bidragit med väsentlig information vid författandet och Jan Jonasson vid första revisionen av faktabladet.

Naturvård

Åtgärdsprogram: Fastställt

Litteratur

- Andersson, J. 1890. Bidrag till kännedom om svenska Makrolepidopters geografiska utbredning. *Ent. Tidskr.* 11(1-2): 81-86.
- Douwes, P., Kaaber, S., Nordström, F., Opheim, M. & Sotavalta, O. 1969. *De fennoskandiska och danska nattflynas utbredning*. C.W.K. Gleerups förlag, Lund.
- Franzén, M. 2004. Intressanta fynd av storfjärilar (Macrolepidoptera) i Sverige 2003. *Ent. Tidskr.* 125: 27-42.
- Hoffmeyer, S. 1962. *De danske ugle*. Universitetsforlaget, Århus.
- Ivinskis, P. 1993. *Check-list of Lithuanian Lepidoptera*. Ekologijos Institutas, Vilnius.
- Kjellander, E. 1944. Lepidopterologiska notiser 2. *Opusc. ent.* 9(1-2): 53-55.
- Koch, M. 1983. *Wir bestimmen Schmetterlinge. III teil; Eulenfalter*, Neumann-Neudamm Verlag, Radebeul.
- Lampa, S. 1885. Förteckning öfver Skandinaviens och Finlands Macrolepidoptera. *Ent. Tidskr.* 6(1-3): 1-137.
- Lindeborg, M. 2006. Intressanta fynd av storfjärilar (Macrolepidoptera) i Sverige 2005. *Ent. Tidskr.* 127: 61-71.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 1992. *Den nordiska floran*. Wahlström & Widstrands förlag, Stockholm.
- Nordström, F., Wahlgren, E. & Tullgren, A. 1935-41. *Svenska fjärilar*. Nordisk familjeboks förlag, Stockholm.
- Norgaard, I. & Nielsen, P.S. 1988. *Fund af storsommerfugle i Danmark 1961-86*. Lepidopterologisk forening.
- Palmqvist, G. 1978. Intressantare fynd av Macrolepidoptera i Sverige 1977. *Ent. Tidskr.* 99: 65-67.
- Palmqvist, G. 1993. Intressanta fynd av storfjärilar (Macrolep.) i Sverige 1992. *Ent. Tidskr.* 114(1-2): 37-42.
- Rydén, H. & Carlgren, G. 1953. Fjärilsfaunistiska notiser (Macrolepidoptera). *Opusc. ent.* 18(1): 49-52.
- Skou, P. 1991. *Nordens ugle*. Danmarks dyreliv Bind 5. Apollo books, Stenstrup.

Författare

Claes U. Eliasson 1995. Rev. Claes U. Eliasson 1999, 2005 & 2007. © ArtDatabanken, SLU 2008.